

Dataskydd.net Sverige
Alsnögatan 18
116 41 Stockholm

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Uppsala 2017-09-14

Remissyttrande över ändringar i en samling författningar på utbildningsområdet – SOU 2017:49 (U2017/02586/RS)

Dataskydd.net är en svensk ideell, partipolitiskt obunden förening som verkar för bättre tekniskt och juridiskt dataskydd för privatpersoner i Sverige. Det här dokumentet är publicerat med licensen .

Den här texten är disponerad så att den börjar med ett inledningsavsnitt med observationer om utredningens struktur, vad utredningen inte berört och hur utredaren gått tillväga. Därefter följer kommentarer på var och en lagförslagen utredaren lägger fram, presenterat i listform. Sist återfinns en källförteckning med länkar till källdokumenterna där sådana varit tillgängliga.

Innehållsförteckning:

<i>Inledning</i>	2
<i>Om lagförslagen</i>	3
<i>Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina</i>	3
<i>Förslag till lag om ändring i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan</i>	4
<i>Förslag till lag om ändring i studiestödsdatalagen (2009:287)</i>	5
<i>Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)</i>	6
<i>Förslag till förordning om sökbegränsningar vid personuppgiftsbehandling i vissa utbildningsformer och i hemkommunen</i>	7
<i>Förslag till förordning om ändring i förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor</i>	7
<i>Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:39) om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar</i>	8
<i>Förslag till förordning om ändring i studiestödsdataförordningen (2009:321)</i>	8
<i>Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:268) om lärar- och förskolläraryrkesregister</i>	9
<i>Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet</i>	9
<i>Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar</i>	10
<i>Källförteckning</i>	12

Inledning

Vi anser det olyckligt att utredaren sett sitt uppdrag som att inte förändra något.¹ Dataskyddsförordningen är betydligt tydligare än tidigare europeisk lagstiftning med behovet av proportionalitetsbedömningar, och innehåller nya regler till skydd för enskilda innefattandes högre krav på konsekvensbedömningar, säkerhetsåtgärder och information till enskilda.² Det nya regelverket blir inte begripligt för de som reglerna tillämpas på om regeringen bortser ifrån de nya kraven. Särskilt blir det inte begripligt för *enskilda registrerade*, som ju tillhör gruppen av aktörer som reglerna ska vara begripliga för.

Systemet som utredaren valt för att berättiga behandlingar hos myndigheter på utbildningsområdet riskerar att leda de tillämpande myndigheterna fel, eftersom utredaren får det att framstå som om att utredaren eller regeringen gjort nödvändiga konsekvensbedömningar i tillämparens ställe.

Dataskydd.net är inte övertygade om att det invecklade systemet i Sverige med särskilda registerförfattningar bäst tillgodoser privatpersoners och samhällets behov av ett starkt integritetsskydd. Tvärtom riskerar de att göra det svårt för privatpersoner att förutse vilket skydd de har, och myndigheterna distraheras från de proportionalitetsbedömningar och säkerhetsavvägningar de ska göra inför varje insamling och behandling av privatpersoner. Vi ser det som positivt att utredningen för många verksamheter valt att underställa verksamheten dataskyddsförordningen och kompletterande dataskyddslag.

Så vitt vi förstår återstår problemet att lösa hur de svenska registerförfattningarna ska anpassas efter EU-domstolens praxis, och särskilt domstolens tolkningar av dataskyddsförordningen eller dataskyddslagstiftning mot bakgrund av EU:s stadga för grundläggande rättigheter.³ Eftersom dessa nya rättsförhållanden i princip borde innebära att Sverige har något liknande en konstitutionsdomstol på dataskyddsområdet, behöver både regeringen, dess tjänstemän och lagstiftaren i riksdagen förbereda sig på att man inte på samma sätt som tidigare trivialt kan åsidosätta enskildas rättigheter.

Den direkta tillämpningen av dataskyddsförordningen i Sverige innebär att EU-domstolens uttalanden om dataskyddsförordningens innebörd även gäller för svenska myndigheter och registerförfattningar. Det kan till exempel röra omfattningen av enskildas rättigheter eller möjligheten för myndigheter att hitta nya ändamål för redan insamlade uppgifter enligt förordningens artikel 6.4 (*ändamål utan rättslig grund*).

¹SOU 2017:49, kap. 13.5, s. 62.

²Se t. ex. Datainspektionen, Dnr 1015-2017 med kommentarer på förslaget om en omreglerad spelmarknad:

För att kunna svara på frågan om ett författningsförslag är förenligt med reglerna om skydd för den personliga integriteten i grundlagarna och EU-rätten behöver man göra en integritetsanalys. En integritetsanalys ska särskilt svara på frågan om konsekvenserna för den personliga integriteten som en föreslagen personuppgiftsbehandling medför är proportionerliga i förhållande till det man avser att uppnå med behandlingen. I detta ingår att bedöma om behandlingen av personuppgifter är nödvändig utifrån de avsedda ändamålen med behandlingen och om det finns alternativ som är mindre integritetskänsliga. En förutsättning för en sådan analys är en noggrann kartläggning och beskrivning av den föreslagna personuppgiftsbehandlingen och en analys av vilka konsekvenser för den personliga integriteten som behandlingen medför eller kan medföra.

³Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, Europeiska unionens officiella tidning nr C 083, 30/03/2010 s. 0389 – 0403.

Svensk lagstiftning kan i och med ovanstående omständigheter komma att påverkas av rättstvister som uppstått i ett annat medlemsland. Till exempel sådana länder där privatpersoner och organisationer, till skillnad från i Sverige, har möjlighet att efterfråga rättslig prövning av lagstiftning eller där det är enklare att utkräva tjänstemannaansvar eller direkt ansvar av myndigheter.

Vi finner det också anmärkningsvärt att utredningen inte tagit hänsyn till de problem som uppfattats av Integritetskommittén under deras mångåriga utredning av integritetsskyddet i Sverige.⁴ Det är beklämmande att man gör en större översyn av registerförfattningarna på utredningsområdet utan att ta ett grepp om problem och lösningsformuleringar som Integritetskommittén lagt fram.⁵ Som föreslagits av två på varandra följande större riksdagskommittéer med uppdrag att göra översyner av integritetsskyddet i Sverige är integritetsskyddet svagare än vad lagstiftaren avsett på grund av den dåliga koordineringen i regeringens integritetsarbete.⁶ Vi har med det sagt också sympatier för de omöjliga uppdrag utredarna tilldelas att utföra under kort tid av en alltför dåligt koordinerad regering.

Om lagförslagen

Förslag till lag om ändring i lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina

10 § Ingen kommentar. Tillstyrker.

11 § Avstyrker. Dataskyddsförordningen artikel 9.2 (*känsliga uppgifter*) innehåller redan en uttömmande lista på tillfällen då känsliga uppgifter kan behandlas, varför det inte är nödvändigt att införa särskilda lagstöd för sådan behandling. Förordningens 5.1.b (*ändamålsbegränsning*), artikel 5.1.c (*dataminimering*) och 5.1.e (*lagringsminimering*) borde redan få myndigheterna att i egenskap av personuppgiftsansvariga inte behandla uppgifterna annat än om det är absolut nödvändigt. Enskildas rättigheter i artiklarna 12–22 samt tillsynsverksamhet förhindrar att myndigheterna behandlar känsliga uppgifter i allt för hög utsträckning.

12 § Avstyrker. Se Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39⁷ och kommentar om känsliga uppgifter ovan.

13 § Avstyrker. Sökbegrepps begränsningar är ett sorts krav på användargränssnittet för tjänstemäns åtkomst till vissa databaser, och följer per

⁴ SOU 2016:41, kap. 7 om skolan.

Det mesta av den tilltagande personuppgiftsmassan om eleverna hanteras utan deras eller vårdnadshavarnas samtycke. Det kan också hända att uppgifterna hanteras med stöd av samtycken vars lämplighet eller giltighet kan ifrågasättas.

Det finns oftast tydliga regler om att elever eller vårdnadshavare ska informeras om hanteringen av elevernas uppgifter. Men många gånger har inte ens den ansvarige, dvs. skolhuvudmannen, överblick över vilka uppgifter som hanteras av vem och hur. Den information som sedan ges vidare till elever och vårdnadshavare kan därför ofta antas vara mer eller mindre bristfällig.

⁵ SOU 2017:52, kap. 5. Se särskilt förteckning på åtgärder som hade kunnat rymmas inom utredningens undersökningsområde i kapitel 5.2.1, och behovet av bättre koordinering mellan Datainspektionen och Skolverket i kapitel 5.2.3.

⁶ SOU 2016:41, kap. 3.3, SOU 2008:3, s. 13–14.

⁷ Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag.

automatik från dataskyddsförordningen artikel 25 (*inbyggt integritetsskydd*).⁸ Sökbegränsningarna motiveras i vissa fall sekundärt med att det krävs specifika begränsningar av offentlighetsprincipen enligt tryckfrihetsförordningen,⁹ med motiveringen att de, eftersom de förbjuder myndigheterna att upprätta vissa sorters handlingar som annars skulle gå att upprätta vid förfrågan, höjer integritetsskyddet. Om detta senare är målet med sökbegränsningsparagraferna, borde det vara enklare och mer transparent att skriva om dessa regler som förbud mot att upprätta handlingar av det slag som avses, i stället för att ge paragraferna funktionen av specifikation för användargränssnitt.

Förslag till lag om ändring i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan

19a § Tillstyrker. Ingen kommentar.

19b § Avstyrker. Dataskyddsförordningen artikel 9.2 (*känsliga uppgifter*) innehåller redan en uttömmande lista på tillfällen då känsliga uppgifter kan behandlas, varför det inte är nödvändigt att införa särskilda lagstöd för sådan behandling. Förordningens 5.1.b (*ändamålsbegränsning*), artikel 5.1.c (*dataminimering*) och 5.1.e (*lagringsminimering*) borde redan få myndigheterna att i egenskap av personuppgiftsansvariga inte behandla uppgifterna annat än om det är absolut nödvändigt. Enskildas rättigheter i artiklarna 12–22 samt tillsynsverksamhet förhindrar att myndigheterna behandlar känsliga uppgifter i allt för hög utsträckning.

19c § Avstyrker. Se kommentar på 19b §.

19d § Avstyrker. Se kommentar på 19b §.

19e § Avstyrker. Se Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39¹⁰ och kommentar om känsliga uppgifter ovan.

19f § Avstyrker. Sökbegrepps begränsningar är ett sorts krav på användargränssnittet för tjänstemäns åtkomst till vissa databaser, och följer per automatik från dataskyddsförordningen artikel 25 (*inbyggt integritetsskydd*).¹¹ Sökbegränsningarna motiveras i vissa fall sekundärt med att det krävs specifika begränsningar av offentlighetsprincipen enligt tryckfrihetsförordningen,¹² med motiveringen att de, eftersom de förbjuder myndigheterna att upprätta vissa sorters handlingar som annars skulle gå att upprätta vid förfrågan, höjer integritetsskyddet. Om detta senare

⁸ Se t. ex. Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012.

⁹ Se t. ex. SOU 2017:39, s. 176:

Ett sådant sökförbud innebär i svensk rätt också att offentlighetsprincipen inskränks enligt den så kallade begränsningsregeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. En begäran att få tillgång till en sammanställning av uppgifter som är resultatet av en sådan förbjuden sökning ska alltså avslås på den grunden att sammanställningen inte anses förvarad hos myndigheten. Att sammanställningar av känsliga personuppgifter inte lämnas ut framstår som en inte obetydlig integritetsvinst för de registrerade. Det bör dock understrykas att begränsningsregeln inte hindrar att sökningar görs i färdiga elektroniska handlingar vid en begäran om tillgång till allmänna handlingar. Sökning får alltså på begäran ske i upptagningar där myndigheten eller den som lämnat in handlingen till myndigheten har gett upptagningen ett bestämt, fixerat, innehåll som går att återskapa gång på gång.

¹⁰ Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag.

¹¹ Se t. ex. Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012.

¹² Se t. ex. SOU 2017:39, s. 176:

är målet med sökbegränsningsparagraferna, borde det vara enklare och mer transparent att skriva om dessa regler som förbud mot att upprätta handlingar av det slag som avses, i stället för att ge paragraferna funktionen av specifikation för användargränssnitt.

19g § Avstyrker.

Förslag till lag om ändring i studiestödsdatalagen (2009:287)

2 § Tillstyrker. Ingen kommentar.

6 § Avstyrker. Dataskyddsförordningen artikel 9.2 (*känsliga uppgifter*) innehåller redan en uttömmande lista på tillfällen då känsliga uppgifter kan behandlas, varför det inte är nödvändigt att införa särskilda lagstöd för sådan behandling. Förordningens 5.1.b (*ändamålsbegränsning*), artikel 5.1.c (*dataminimering*) och 5.1.e (*lagringsminimering*) borde redan få myndigheterna att i egenskap av personuppgiftsansvariga inte behandla uppgifterna annat än om det är absolut nödvändigt. Enskildas rättigheter i artiklarna 12–22 samt tillsynsverksamhet förhindrar att myndigheterna behandlar känsliga uppgifter i allt för hög utsträckning.

7 § Ingen åsikt.

8 § Avstyrker. Sökbegrepps begränsningar är ett sorts krav på användargränssnittet för tjänstemäns åtkomst till vissa databaser, och följer per automatik från dataskyddsförordningen artikel 25 (*inbyggt integritetsskydd*).¹³ Sökbegränsningarna motiveras i vissa fall sekundärt med att det krävs specifika begränsningar av offentlighetsprincipen enligt tryckfrihetsförordningen,¹⁴ med motiveringen att de, eftersom de förbjuder myndigheterna att upprätta vissa sorters handlingar som annars skulle gå att upprätta vid förfrågan, höjer integritetsskyddet. Om detta senare är målet med sökbegränsningsparagraferna, borde det vara enklare och mer transparent att skriva om dessa regler som förbud mot att upprätta handlingar av det slag

Ett sådant sökförbud innebär i svensk rätt också att offentlighetsprincipen inskränks enligt den så kallade begränsningsregeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. En begäran att få tillgång till en sammanställning av uppgifter som är resultatet av en sådan förbjuden sökning ska alltså avslås på den grunden att sammanställningen inte anses förvarad hos myndigheten. Att sammanställningar av känsliga personuppgifter inte lämnas ut framstår som en inte obetydlig integritetsvinst för de registrerade. Det bör dock understrykas att begränsningsregeln inte hindrar att sökningar görs i färdiga elektroniska handlingar vid en begäran om tillgång till allmänna handlingar. Sökning får alltså på begäran ske i upptagningar där myndigheten eller den som lämnat in handlingen till myndigheten har gett upptagningen ett bestämt, fixerat, innehåll som går att återskapa gång på gång.

¹³Se t. ex. Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012.

¹⁴Se t. ex. SOU 2017:39, s. 176:

Ett sådant sökförbud innebär i svensk rätt också att offentlighetsprincipen inskränks enligt den så kallade begränsningsregeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. En begäran att få tillgång till en sammanställning av uppgifter som är resultatet av en sådan förbjuden sökning ska alltså avslås på den grunden att sammanställningen inte anses förvarad hos myndigheten. Att sammanställningar av känsliga personuppgifter inte lämnas ut framstår som en inte obetydlig integritetsvinst för de registrerade. Det bör dock understrykas att begränsningsregeln inte hindrar att sökningar görs i färdiga elektroniska handlingar vid en begäran om tillgång till allmänna handlingar. Sökning får alltså på begäran ske i upptagningar där myndigheten eller den som lämnat in handlingen till myndigheten har gett upptagningen ett bestämt, fixerat, innehåll som går att återskapa gång på gång.

som avses, i stället för att ge paragraferna funktionen av specifikation för användargränssnitt.

16 § Avstyrker. Utredningen har inte motiverat varför gallring ska ske först två eller tre år efter att uppgifterna inte behövs, i stället för omedelbart så som dataskyddsförordningen artikel 5.1.e (*lagringsminimering*) kräver.

4 § studiestödsdatalagen är onödig, eftersom det framgår av både dataskyddsförordningens artikel 6.1.c (*rättslig förpliktelse*) eller i alla fall förordningens artikel 6.1.b (*uppfyllande av avtal*) att behandling av uppgifter får ske i den utsträckning det behövs för att Centrala studiestödsnämnden ska kunna uppfylla sina förpliktelser gentemot den enskilde.

Många registerförfattningar i Sverige som föreslagits under sommaren 2017 lider av dessa systematiska problem, där utredarna inte noggrant undersökt premisserna för behandlingar och systematiken i den europeiska dataskyddsrätten.

Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

1 § Ingen kommentar.

2 § Tillstyrker. Ingen kommentar.

3 § Avstyrker. Dataskyddsförordningen artikel 9.2 (*känsliga uppgifter*) innehåller redan en uttömmande lista på tillfällen då känsliga uppgifter kan behandlas, varför det inte är nödvändigt att införa särskilda lagstöd för sådan behandling. Förordningens 5.1.b (*ändamålsbegränsning*), artikel 5.1.c (*dataminimering*) och 5.1.e (*lagringsminimering*) borde redan få myndigheterna att i egenskap av personuppgiftsansvariga inte behandla uppgifterna annat än om det är absolut nödvändigt. Enskildas rättigheter i artiklarna 12–22 samt tillsynsverksamhet förhindrar att myndigheterna behandlar känsliga uppgifter i allt för hög utsträckning.

4 § Avstyrker. Se kommentar på 3 §.

5 § Avstyrker. Se kommentar på 3 §.

6 § Avstyrker. Se kommentar på 3 §.

7 § Avstyrker. Se kommentar på 3 §.

8 § Avstyrker. Se kommentar på 3 §.

9 § Avstyrker. Sökbegrepps begränsningar är ett sorts krav på användargränssnittet för tjänstemäns åtkomst till vissa databaser, och följer per automatik från dataskyddsförordningen artikel 25 (*inbyggt integritetsskydd*).¹⁵ Sökbegränsningarna motiveras i vissa fall sekundärt med att det krävs specifika begränsningar av offentlighetsprincipen enligt tryckfrihetsförordningen,¹⁶ med motiveringen att de, eftersom de förbjuder myndigheterna att upprätta vissa sorters handlingar som annars skulle gå att upprätta vid förfrågan, höjer integritetsskyddet. Om detta senare är målet med sökbegränsningsparagraferna, borde det vara enklare och mer

¹⁵ Se t. ex. Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012.

¹⁶ Se t. ex. SOU 2017:39, s. 176.

transparent att skriva om dessa regler som förbud mot att upprätta handlingar av det slag som avses, i stället för att ge paragraferna funktionen av specifikation för användargränssnitt.

10 § Avstyrker. Se kommentar på 3 §.

11 § Avstyrker. Se Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39¹⁷ och kommentar om känsliga uppgifter ovan.

Förslag till förordning om sökbegränsningar vid personuppgiftsbehandling i vissa utbildningsformer och i hemkommunen

Avstyrker. Sökbegrepps begränsningar är ett sorts krav på användargränssnitten för tjänstemäns åtkomst till vissa databaser, och följer per automatik från dataskyddsförordningen artikel 25 (*inbyggt integritetsskydd*).¹⁸ Sökbegränsningarna motiveras i vissa fall sekundärt med att det krävs specifika begränsningar av offentlighetsprincipen enligt tryckfrihetsförordningen,¹⁹ med motiveringen att de, eftersom de förbjuder myndigheterna att upprätta vissa sorters handlingar som annars skulle gå att upprätta vid förfrågan, höjer integritetsskyddet. Om detta senare är målet med sökbegränsningsparagraferna, borde det vara enklare och mer transparent att skriva om dessa regler som förbud mot att upprätta handlingar av det slag som avses, i stället för att ge paragraferna funktionen av specifikation för användargränssnitt.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor

1 kap. 1 § Avstyrker. Bestämmelsen är förvirrande eftersom den till skillnad från dataskyddsförordningen inte är teknikneutral. Dataskyddsförordningen gäller all personuppgiftsbehandling, inte bara helt eller delvis automatiserad sådan.

1 kap. 1a § Tillstyrker. Ingen kommentar.

Ett sådant sökförbud innebär i svensk rätt också att offentlighetsprincipen inskränks enligt den så kallade begränsningsregeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. En begäran att få tillgång till en sammanställning av uppgifter som är resultatet av en sådan förbjuden sökning ska alltså avslås på den grunden att sammanställningen inte anses förvarad hos myndigheten. Att sammanställningar av känsliga personuppgifter inte lämnas ut framstår som en inte obetydlig integritetsvinst för de registrerade. Det bör dock understrykas att begränsningsregeln inte hindrar att sökningar görs i färdiga elektroniska handlingar vid en begäran om tillgång till allmänna handlingar. Sökning får alltså på begäran ske i upptagningar där myndigheten eller den som lämnat in handlingen till myndigheten har gett upptagningen ett bestämt, fixerat, innehåll som går att återskapa gång på gång.

¹⁷Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag.

¹⁸Se t. ex. Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012.

¹⁹Se t. ex. SOU 2017:39, s. 176:

Ett sådant sökförbud innebär i svensk rätt också att offentlighetsprincipen inskränks enligt den så kallade begränsningsregeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. En begäran att få tillgång till en sammanställning av uppgifter som är resultatet av en sådan förbjuden sökning ska alltså avslås på den grunden att sammanställningen inte anses förvarad hos myndigheten. Att sammanställningar av känsliga personuppgifter inte lämnas ut framstår som en inte obetydlig integritetsvinst för de registrerade. Det bör dock understrykas att begränsningsregeln inte hindrar att sökningar görs i färdiga elektroniska handlingar vid en begäran om tillgång till allmänna handlingar. Sökning får alltså på begäran ske i upptagningar där myndigheten eller den som lämnat in handlingen till myndigheten har gett upptagningen ett bestämt, fixerat, innehåll som går att återskapa gång på gång.

2 kap. 1 § Tillstyrker. Ingen kommentar.

2 kap. 5a § Avstyrker. Detta följer redan av dataskyddsförordningen artikel 9 (känsliga uppgifter).

4 kap. 3 § Avstyrker. Detta följer redan av dataskyddsförordningen artikel 9 (känsliga uppgifter).

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2006:39) om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar

2 § Tillstyrker. Ingen kommentar.

5 § Tillstyrker. Ingen kommentar.

3–4 §§ i förordningen är rimligen helt onödiga, eftersom innehållet redan följer av dokumentationskravet vid aktivitetsansvar och dataskyddsförordningen artikel 6.1.c (dataminimering). Genom att låsa fast kommuner till en förutbestämd förteckning personuppgifter som ska lagras kommer dataminimeringsprincipen inte till sin rätt.

I 8 § förordningen om register och dokumentation vid aktivitetsansvar borde utredaren ha tittat på möjligheter att använda pseudonymisering. Pseudonymisering innebär att tröskeln för att koppla en specifik handling till en specifik individ blir högre. Integritetsskyddet blir därför högre. Vidareanvändning av det arkiverade materialet i forskning eller statistikframställning blir mindre integritetskränkande, samtidigt som insynen i myndigheternas verksamheter inte behöver begränsas.

God dataskyddspraktik behövs i hela värdekedjan för databehandling, vilket reflekterats i den europeiska lagstiftningen och därför bör föras in även i den svenska implementationen. Den nyligen publicerade Digitaliseringsstrategin²⁰ bekräftar att regeringen är motiverad att säkerställa sig om god dataskyddspraktik i hela värdekedjan, och till och med sikta på att bli drivande på området.²¹ Den ansträngningen börjar med att man inte gör lättsamma förbiseenden i Dataskyddslag.

Förslag till förordning om ändring i studiestödsdataförordningen (2009:321)

Avstyrker. Att frånta Datainspektionen ansvaret för vissa uppgiftsbehandlings- är bara förvirrande för enskilda privatpersoner som vill utöva sina rättigheter. I värsta fall är förslagen grundade i en misstro mot Datainspektionen. Vi tror i stället att det blir tydligare för enskilda privatpersoner om ansvaret är samlat hos Datainspektionen, och Riksarkivet blir rådgivande. Särskilda formuleringar om känsliga uppgifter behövs inte, eftersom artikel 9.2.j i dataskyddsförordningen redan innebär att känsliga uppgifter kan behandlas i arkiv under vissa omständigheter.

Se även Dataskydd.net:s kommentarer på Förordning med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning 6 §.²²

Kontinuerligt kretslopp. Dataskydd är något som måste säkerställas genom att hela organisationen har en integrerad process för att åstadkomma dataskydd. Det behöver inkludera både leverantörer, beställare, organisatoriska omständigheter och verksamheten.

Bild: CCo [recycling.com](https://www.recycling.com).

²⁰ Regeringen, För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi (N2017/03643/D).

²¹ *Ibid.*, s. 18–19.

²² Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2011:268) om lärar- och förskolläraryrkesregister

2 § Tillstyrker. Ingen kommentar.

6 § Tillstyrker delvis. Tredje stycket förstår uppenbarligen att ändamålsbegränsningen i dataskyddsförordningen artikel 5.1.b (*ändamålsbegränsning*) är avskild från de rättsliga grunderna i artikel 6. Frågan uppstår emellertid då varför man alls behöver lagstifta om ändamål, eftersom de rättsliga grunderna redan borde framgå.²³

10 § Tillstyrker. Ingen kommentar.

5–7 §§ i förordningen följer rimligen redan av rättsliga grunder som åligger Skolverket, och dataminimering (det regeringen sannolikt försökt uppnå genom 7 §) är ett krav i dataskyddsförordningen. I värsta fall är 7 § lärar- och förskolläraryrkesregisterlagen ett sätt att kringgå dataskyddsförordningen artikel 6.1.c (*dataminimering*).

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet

Förslaget bygger på en felaktig förståelse av ändamålsbegränsningen i dataskyddsförordningen artikel 5.1.b (*ändamålsbegränsning*). Dataskydd.net upprepar här en text från tidigare remissyttranden:²⁴

Som redan påtalats av utredningen om en ny brottsdatalog har det skett en sammanblandning mellan vad som i dataskyddsrättslig mening är särskilt bestämda ändamål och tillåtna rättsliga grunder för behandling.²⁵ Promemorian om anpassningar till dataskyddsförordningen av registerförfattningar inom Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde exemplifierar tyvärr denna sammanblandning.

Om en registerförfattning tar på sig att etablera ett ändamål med en behandling, så är det ändamålet inte en rättslig grund. Promemorian gör det inte uppenbart att detta har förståtts av utredaren.²⁶ Tyvärr gör det att utredarens genomgång av de redan befintliga bestämmelserna i registerförfattningarna som granskats inte är tillfredsställande.

²³Sen även nedan i stycket om Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

²⁴Dataskydd.net, remissyttrande över Ds 2017:33 om dataskydd och arbetsmarknad, &c.

²⁵SOU 2017:29, s. 240–241.

Informationshanteringsutredningen anser att det har skett en sammanblandning mellan vad som i dataskyddsrättslig mening är särskilt bestämda ändamål och tillåtna rättsliga grunder för behandling. Det finns enligt den utredningen risk att tillämparen blandar samman ändamål med rättslig grund och godtar ett i författning bestämt allmänt ändamål som ett särskilt och tillräckligt preciserat ändamål och drar den felaktiga slutsatsen att personuppgiftslagens krav därmed är uppfyllda. /.../

Utredningen anser att det finns fog för Informationshanteringsutredningens uppfattning att vad som i dataskyddsrättslig mening är tillåtna rättsliga grunder för behandling och vad som är renodlade ändamålsbestämmelser ibland har blandats samman. En sådan sammanblandning kan leda till att tillämparen förväxlar rättslig grund med ändamål och godtar ett i författning angivet allmänt ändamål som ett särskilt och tillräckligt preciserat ändamål. Det är därför viktigt att det görs tydligare skillnad mellan bestämmelser om rättslig grund och ändamålsbestämmelser.

²⁶Ds 2017:33, s. 116 anger till exempel

Bedömningen som görs i promemorian är så klart färgad av att utredaren betraktar fastställandet av ändamål och fastställandet av rättslig grund för behandling som i princip samma sak, vilket det inte är. Ett ändamål kan (och ska)²⁷ fastställas av den personuppgiftsansvarige givet att denna får en rättslig förpliktelse eller ägnar sig åt myndighetsutövning. Vårt synsätt reflekteras i dataskyddsförordningens skäl 50:

Den rättsliga grund för behandling av personuppgifter som återfinns i unionsrätten eller i medlemsstaternas nationella rätt kan också utgöra en rättslig grund för ytterligare behandling. För att fastställa om ett ändamål med den ytterligare behandlingen är förenligt med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen insamlades bör den personuppgiftsansvarige, efter att ha uppfyllt alla krav vad beträffar den ursprungliga behandlingens lagenlighet, bland annat beakta alla kopplingar mellan dessa ändamål och ändamålen med den avsedda ytterligare behandlingen, det sammanhang inom vilket personuppgifterna insamlats, särskilt de registrerades rimliga förväntningar till följd av förhållandet till den personuppgiftsansvarige i fråga om den art, den planerade ytterligare behandlingens konsekvenser för de registrerade samt förekomsten av lämpliga skyddsåtgärder för både den ursprungliga och den planerade ytterligare behandlingen.

– Dataskyddsförordningen, (delar av) skäl 50.

Förslag till förordning om ändring i förordningen (2013:871) om stöd för konst- och kulturutbildningar och vissa andra utbildningar

39a § Tillstyrker. Ingen kommentar.

39b § Avstyrker. Dataskyddsförordningen artikel 9.2 (*känsliga uppgifter*) innehåller redan en uttömmande lista på tillfällen då känsliga uppgifter kan behandlas, varför det inte är nödvändigt att införa särskilda lagstöd för sådan behandling. Förordningens 5.1.b (*ändamålsbegränsning*), artikel 5.1.c (*dataminimering*) och 5.1.e (*lagringsminimering*) borde redan få myndigheterna att i egenskap av personuppgiftsansvariga inte behandla uppgifterna annat än om det är absolut nödvändigt. Enskildas rättigheter i artiklarna 12–22 samt tillsynsverksamhet förhindrar att myndigheterna behandlar känsliga uppgifter i allt för hög utsträckning.

39c § Avstyrker. Se Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39²⁸ och kommentar om känsliga uppgifter ovan.

39d § Avstyrker. Sökbegreppsbegränsningar är ett sorts krav på användargränssnitten för tjänstemäns åtkomst till vissa databaser, och följer per

I artikel 5 i dataskyddsförordningen anges de grundläggande principer som vid sidan av den rättsliga grunden i artikel 6.1 i dataskyddsförordningen måste vara uppfyllda vid behandling av personuppgifter.

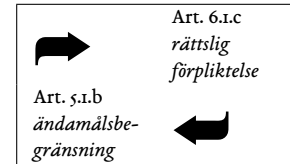
All personuppgiftsbehandling ska direkt eller indirekt vara kopplad till ett ändamål. Med ändamålet avses syftet och förutsättningarna som styr vilken personuppgiftsbehandling som får ske.

men detta resonemang finner inte stöd i dataskyddsförordningen artikel 6.2–6.4. Särskilt framgår det av dataskyddsförordningen artikel 6.4 att det är en personuppgiftsansvarige som ska göra bedömningar av det som i svensk registerförfattningsrätt kallas sekundära ändamål, utifrån de rättsliga grunder i artikel 6.1 som den personuppgiftsansvariga kan åberopa för sin uppgiftsbehandling.

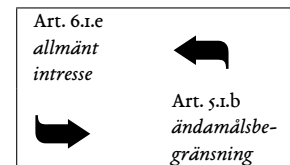
²⁷Se dataskyddsförordningen art. 5.2 (ansvarsskyldighet).

²⁸Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag.

1. Ändamålet är lagstadgat, därför förpliktar det.

2. Ändamålet är lagstadgat, därför är det ett allmänt intresse.

Cirkelresonemang (exempel).

SparL har i 3 § punkt 2 en ändamålsbegränsning utan juridisk bas. Det vill säga, ändamålet med Skatteverkets personadressregister anges vara att kunna ta ut uppgifter om namn och adress genom urvalsdragning för direktreklam, opinionsbildning eller samhällsinformation eller annan därmed jämförlig verksamhet. Ändamålsbegränsningen uppfyller förvisso kraven i dataskyddsförordningens artikel 5.1.b (*ändamålsbegränsning*) men det är inte uppenbart vilka villkor i dataskyddsförordningens artikel 6 som åberopas för behandlingen i 3 § punkt 2. Är det ett allmänt intresse att Skatteverket kan behandla uppgifter för att lämna ut dem till direktreklamföretag (artikel 6.1.e)? Eller är det en rättslig förpliktelse för Skatteverket att tillhandahålla urvalsdagna personuppgifter för opinionsbildning och samhällsinformation (artikel 6.1.c)? Förordning (2007:780) med instruktion för Skatteverket anger inte att Skatteverket skulle ha några sådana rättsliga förpliktelser, och inte heller regleringsbrevet antyder att Skatteverket skulle ha förpliktelser gentemot varesig opinionsbildare eller reklamakare.

automatik från dataskyddsförordningen artikel 25 (*inbyggt integritetsskydd*).²⁹ Sökbegränsningarna motiveras i vissa fall sekundärt med att det krävs specifika begränsningar av offentlighetsprincipen enligt tryckfrihetsförordningen,³⁰ med motiveringen att de, eftersom de förbjuder myndigheterna att upprätta vissa sorters handlingar som annars skulle gå att upprätta vid förfrågan, höjer integritetsskyddet. Om detta senare är målet med sökbegränsningsparagraferna, borde det vara enklare och mer transparent att skriva om dessa regler som förbud mot att upprätta handlingar av det slag som avses, i stället för att ge paragraferna funktionen av specifikation för användargränssnitt.

40 § Avstyrker. Poängen med dataskyddsförordningen är att dataöverföringar, och spridning av personuppgifter, ska vara förutsägbart för enskilda. Det är inte förutsägbart ifall myndigheter inom ett visst område kan skapa bindande förpliktelser för de som privatpersoner har kontakt med att uppgifterna ska användas och spridas på något annat sätt än det privatpersonerna först förutsatte. Förslag saknar en analys av förhållandet till förutsebarhet, rättslig grund och ändamålsbegränsning.

Amelia Andersdotter
Ordförande, Dataskydd.net

²⁹ Se t. ex. Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012.

³⁰ Se t. ex. SOU 2017:39, s. 176:

Ett sådant sökförbud innebär i svensk rätt också att offentlighetsprincipen inskränks enligt den så kallade begränsningsregeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. En begäran att få tillgång till en sammanställning av uppgifter som är resultatet av en sådan förbjuden sökning ska alltså avslås på den grunden att sammanställningen inte anses förvarad hos myndigheten. Att sammanställningar av känsliga personuppgifter inte lämnas ut framstår som en inte obetydlig integritetsvinst för de registrerade. Det bör dock understrykas att begränsningsregeln inte hindrar att sökningar görs i färdiga elektroniska handlingar vid en begäran om tillgång till allmänna handlingar. Sökning får alltså på begäran ske i upptagningar där myndigheten eller den som lämnat in handlingen till myndigheten har gett upptagningen ett bestämt, fixerat, innehåll som går att återskapa gång på gång.

Källförteckning

1. Datainspektionen. Inbyggt integritetsskydd, 2012. <http://www.datainspektionen.se/lagar-och-regler/personuppgiftslagen/inbyggd-integritet-privacy-by-design/>
2. Datainspektionen, Dnr 1015-2017 med kommentarer på förslaget om en omreglerad spelmarknad. <http://www.datainspektionen.se/Documents/remissvar/2017-06-21-yttrande-spelreglering.pdf>
3. Dataskydd.net, remissyttrande över SOU 2017:29 Brottsdatalag. https://dataskydd.net/sites/default/files/sou201729_remissyttrande_dataskyddnet_20170711.pdf
4. Dataskydd.net:s remissyttrande över SOU 2017:39 Ny dataskyddslag. https://dataskydd.net/sites/default/files/sou201739_remissyttrande_dataskyddnet_20170825.pdf
5. Dataskydd.net, remissyttrande över Ds 2017:33 om dataskydd och arbetsmarknad. https://dataskydd.net/sites/default/files/ds201733_remissyttrande_dataskyddnet_20170830.pdf
6. SOU 2008:63, Förstärkt skydd för företagshemligheter <http://www.regeringen.se/49bb8e/contentassets/7d6613432eb847ee9ac9a6caabd0c225/forstarkt-skydd-for-foretagshemligheter-sou-200863>
7. SOU 2015:39, Myndighetsdatalag. <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2015/04/sou-201539/>
8. SOU 2016:41, Hur står det till med den personliga integriteten? <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2016/06/sou-201641/>
9. SOU 2017:29, Brottsdatalag. <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/04/sou-201729/>
10. SOU 2017:39, Ny dataskyddslag. <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/05/sou-201739/>
11. SOU 2017:52, Så stärker vi den personliga integriteten. <http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/06/sou-201752/>